

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: Kamerbrief NAVO MinDef Ministeriele
 Datum: dinsdag 14 april 2020 09:45:00
 Bijlagen: image001.jpg
 image002.jpg

Dank 5.1.2.e, lijkt me goed. Er staat afgebakend wat de NAVO gaat doen en dat nationale desinfo ook gewoon aan lidstaten is.

Dat schept denk ik wat duidelijkheid richting de kamer 😊

Van: 5.1.2.e @mindef.nl

Verzonden: dinsdag 14 april 2020 09:42

Aan: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: Kamerbrief NAVO MinDef Ministeriele

Ha 5.1.2.e,

Ik heb nog aan de tekst gezeten, met name in de laatste vraag was het onderscheid tussen NL beleid en NAVO van belang.

5.1.2.i / 5.2.1

Ik denk dat dat tot uiting komt in onderstaande tekst, kunnen jullie daarmee leven?

Vraag 36

Deze leden vragen aan te geven wat de exacte plannen zijn bij het tegengaan van desinformatie en op welke wijze interventie in de vrijheid van nieuwsgaring en de vrijheid van meningsuiting worden gegarandeerd. Deze leden vragen of de minister van Defensie de opvatting deelt dat de militaire geheimhoudingscultuur juist achterdocht en wantrouwen in de hand werken? Indien dat het geval is, vragen de leden van de SP-fractie of de minister van Defensie de opvatting deelt dat wetenschappelijk en journalistiek onderzoek juist ruim baan moeten krijgen?

Antwoord

5.1.2.i / 5.2.1

[Redacted content]

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: maandag 13 april 2020 21:24

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Kamerbrief NAVO MinDef Ministeriele

Ha, ik heb geen aanvullingen bij de opmerkingen van 5.1.2.e. Die leken mij heel zinnig.

Groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: maandag 13 april 2020 12:31

Aan: 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Kamerbrief NAVO MinDef Ministeriele

Hoi 5.1.2.e

Zie de bijlage, mijn voornaamste suggestie is om de vragen te interpreteren als in wat de NAVO doet, en niet wat NL doet.

Het is tenslotte een GA voor een NAVO bijeenkomst.

Dat wat de navo doet moet dan wel passen binnen onze beleidskaders.
Die kan je dan wel schetsen in de brief.

Ik neem ook even Hans mee, hopelijk heeft hij ook nog tijd om te kijken.

Ik hoor graag of je hier iets mee kan.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl 5.1.2.e @mindef.nl>

Verzonden: donderdag 9 april 2020 10:04

Aan: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: Kamerbrief NAVO MinDef Ministeriele

Ha 5.1.2.e

Ter info: bijgaande brief gaat er bij ons vandaag uit.

Het is dus meer vanuit veiligheids/NAVO perspectief, maar volgens mij niet erg afwijkend van wat we nationaal zeggen.

BZ heeft tevens meegelezen.

Groet!

5.1.2.e

5.1.2.e

Ministerie van Defensie | 5.1.2.e | Counter Hybrid Unit
Kalvermarkt 32 | 2511 CB Den Haag | 5.1.2.e
Postbus 20701 | 2500 ES Den Haag
Mobiel: 5.1.2.e
@mindef.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind

resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

---

[1] Kamerstukken II, 2019/2020, 30821, nr.91

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: EDEO en CIE StratCom
Datum: woensdag 15 april 2020 13:41:58
Bijlagen: [2020.04.07 EDEO strategic communication ihkv Covid-19.pdf](#)
[2020.04.08 CIE mededeling Covid19 respons incl desinfo.pdf](#)

Dag allen,

In de bijlage twee documenten die wij vorige week van de PVEU ontvingen. Waarschijnlijk hebben jullie deze ook al, maar omdat ze via de GBVB-band langskwamen deel ik ze voor de zekerheid met jullie allemaal.

Het eerste document is een overzicht van alle StratCom activiteiten van de EDEO. De tweede is een Mededeling van de CIE over de Covid-19 respons waarin ook aandacht is voor desinformatie.

Groetjes,

5.1.2.e

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 15 april 2020 15:08
Aan: 5.1.2.e - BD/PSD; 5.1.2.e - BD/PSD
CC: 5.1.2.e; 5.1.2.e
Onderwerp: MID oplegger
Bijlagen: Oplegger MID t.a.v. DO.docx

5.1.2.e,

Hierbij de oplegger voor het DO, bijbehorende beslispunt is: gaat u akkoord met de voorgestelde voortzetting van de MID-pilot gedurende de coronacrisis?

Buiten reikwijdte verzoek

[Redacted]

[Redacted]

Groeten,
5.1.2.e

Buiten reikwijdte verzoek

[Redacted]

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
mindet.nl; 5.1.2.e
@minezk.nl; 5.1.2.e
@mindet.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: Update desinformatie
Datum: woensdag 15 april 2020 17:56:14
Bijlagen: 20200409_Verslag call techbedrijven.docx
image001.png

Dag allemaal,
Hierbij weer een desinfo update! Deels ook wat nieuws meegenomen onder verantwoordelijkheid van andere departementen, puur als een service ☺

Parlementaria:
Buiten reikwijdte

- **Kamervragen 5G en COVID-19:** D66 heeft Kamervragen gesteld over 5G en COVID-19 aan EZK en JenV. Desinformatie heeft hier ook een kleine rol.

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

We blijven optimistisch!
Groeten namens het desinfo-team,

5.1.2.e

(Kamerbrief desinformatie...)

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Betr: RE: Betr: Update kamerbrief desinfo actualiteit
Datum: dinsdag 21 april 2020 15:41:30

Ha 5.1.2.e

buiten reikwijdte verzoek

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
Nationaal Coördinator Terrorismedebijding en Veiligheid
5.1.2.e
nctv.minjenv.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid
NCTV
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 21 april 2020 15:07
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Betr: RE: Betr: Update kamerbrief desinfo actualiteit
No worries, EZK heeft het uiteindelijk ook niet gered.
Hij gaat dan morgen mee in de tas. EZK doet nog klein tekstvoorstel waarmee duidelijker is dat er geen verband is tussen COVID en 5G zeiden ze.

Van: 5.1.2.e [<@nctv.minjenv.nl>](mailto:@nctv.minjenv.nl)
Verzonden: dinsdag 21 april 2020 15:04
Aan: 5.1.2.e [<@minbzk.nl>](mailto:@minbzk.nl)
Onderwerp: RE: Betr: RE: Betr: Update kamerbrief desinfo actualiteit
Sorry voor mijn late reactie, maar ziet er prima uit Amber.
Gr, 5.1.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e [<@minbzk.nl>](mailto:@minbzk.nl)
Datum: dinsdag 21 apr. 2020 2:17 PM
Aan: 5.1.2.e [<@nctv.minjenv.nl>](mailto:@nctv.minjenv.nl)
Onderwerp: FW: Betr: RE: Betr: Update kamerbrief desinfo actualiteit
Hoi 5.1.2.e,
Hoorde van 5.1.2.e dat ik jou moest hebben, die zit in de auto, heb jij toevallig tijd om hier binnen 30 min naar te kijken?
Helaas gaat de tas al om 15:00 uur..
Groeten,

5.1.2.e
Van: 5.1.2.e [<@minbzk.nl>](mailto:@minbzk.nl)
Verzonden: dinsdag 21 april 2020 14:03
Aan: 5.1.2.e [<@minbzk.nl>](mailto:@minbzk.nl)

CC: 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: Betr: RE: Betr: Update kamerbrief desinfo actualiteit
Akkoord hier, ook vanuit de leiding

5.1.2.e @minbzk.nl> schreef: ----

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Datum: 21-4-2020 13:30

Cc: 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl

5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Betr: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Zie nog kleine toevoeging 'vermeende', **Buiten reikwijdte**

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 21 april 2020 12:38

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>

CC: 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e

<5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: Betr: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Ha 5.1.2.e,

Zie bijgevoegde tekstsuggestie met kleine specificatie. Is dit behulpzaam? Moet ik nog wel even onze dienstleiding over informeren.

Gr. 5.1.2.e

5.1.2.e @minbzk.nl> schreef: ----

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e @minbzk.nl>

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Datum: 21-4-2020 10:38

Cc: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Beste heren,

Hierbij in de tracks de aanvullingen op de brief.

De vraag is of jullie de tekst zo oke vinden. Nu in de context van 5G verwezen naar een eerdere uitspraak van MJenV en de relatie met desinfo en het in de brand steken niet gelegd.

5.1.2.e **Buiten reikwijdte**

Hopelijk hebben jullie snel tijd er naar te kijken, wie weet redden we de tas van vandaag dan nog, die gaat om 15:00.

Groeten,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

E 5.1.2.e @minbzk.nl
M 5.1.2.e

[bijlage "200420 Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie +tearline 5.1.2.e.docx" verwijderd]

[bijlage "suggestie ZM 200420 Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie +tearline 5.1.2.e.docx" verwijderd]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl
Onderwerp: RE: Schriftelijk Directeurenoverleg Desinformatie 16 april 2020
Datum: dinsdag 21 april 2020 16:56:09

Ha 5.1.2.e,

Net bevestiging gekregen van 5.1.2.e (EZK's MID-lid samen met iemand van RVO) dat zij tijd mag maken om te blijven deelnemen aan de pilot van het MID de komende tijd.

We vonden het overigens nog niet 100% duidelijk hoe nou de relatie tussen MID, IWG, NKC en newsroom corona is, maar we gaan er van uit dat de wijze waarop wij hebben gehandeld rond Covid-19 & 5G daarmee in lijn is. Dus, signaleren dat het speelt, inbrengen ervan in het MID, intern EZK bepalen wat we er aan willen doen met inachtneming van de kabinetsbeleid (doorlopend proces), en vervolgens informeren van de IWG daarover zodat die ook nog aanbevelingen kan doen en/of op de hoogte is van de acties die andere departementen ondernemen. Zodoende hebben we daar ook geen verdere opmerkingen meer bij.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 21 april 2020 16:26

Aan: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: Schriftelijk Directeurenoverleg Desinformatie 16 april 2020

Top, thanks voor de update, ik hoor het wel!

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: dinsdag 21 april 2020 16:23

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Schriftelijk Directeurenoverleg Desinformatie 16 april 2020

Ha 5.1.2.e,

Kort. Ik was in afwachting van een reactie van mijn MID-lid. Die heb ik net gesproken – helaas was ze er niet eerder aan toegekomen. Het lijkt er niet op dat we nog opmerkingen hebben, maar dat verifieert ze als we speak. Ze is vooral aan het checken of ze van haar MT de tijd krijgt om te blijven deelnemen aan de pilot. Geheel in lijn met wat we in het verleden altijd als speerpunt hadden voor (deelname aan) het MID: wat is het capaciteitsbeslag, en hebben we dat beschikbaar binnen EZK.

Wordt spoedig vervolgd hoop ik.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 21 april 2020 15:05

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl'

5.1.2.e @mindef.nl> 5.1.2.e mindef.nl' <5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>

cc: 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: FW: Schriftelijk Directeurenoverleg Desinformatie 16 april 2020

Hoi allen,

Heb van jullie directeuren nog geen reactie gehad. BZ, OCW, VWS en NCTV zijn inmiddels akkoord.

Kan ik aannemen dat jullie directeuren ook akkoord zijn of is er meer tijd nodig oid?

Zouden graag doorgaan en volgende MID bijeenkomst plannen volgende week ☺

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl'
5.1.2.e @mindef.nl>5.1.2.e minbuza.nl 5.1.2.e @minbuza.nl>5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minaz.nl'
5.1.2.e @minaz.nl>5.1.2.e @minez.nl' 5.1.2.e @minez.nl>;
5.1.2.e @minocw.nl' 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minvenj.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>5.1.2.e
@minvws.nl>5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>
cc: 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl' 5.1.2.e
@minbuza.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minvenj.nl>5.1.2.e
@nctv.minvenj.nl>; 5.1.2.e @minez.nl>5.1.2.e
minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minvenj.nl>5.1.2.e @minbzk.nl>;
5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>;
5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e
@rijksoverheid.nl>5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minvws.nl>

Onderwerp: Schriftelijk Directeurenoverleg Desinformatie 16 april 2020

Besten,

In de bijlagen vindt u de stukken voor het schriftelijke Directeurenoverleg desinformatie.

We ontvangen uw reactie hierop graag **uiterlijk dinsdag 21 april 12:00 uur.**

- **Voorstel voortzetting Monitor Informatie Domein (MID) pilot en MID two pager COVID-19**

Bijlage 1: MID oplegger t.b.v. DO

Bijlage 2: MID twopager

Op 23 maart is een interdepartementale groep van analisten in het Monitor Informatie Domein (MID) verband samengekomen.

Het doel van deze bijeenkomst was het signaleren en duiden van mis- en desinformatie rondom COVID-19.

Deze signalen zijn samengebracht in bijgevoegde twopager.

Sinds het opleveren van deze two pager zijn er al weer enkele mis- en desinformatie berichten m.b.t. COVID-19 gesignaleerd.

Deze hogere frequentie aan misleidende berichten heeft o.a. geresulteerd in de oprichting van een interdepartementale newsroom corona door BZK.

In de bijgaande oplegger doen wij u een voorstel voor voortzetting van de MID pilot gedurende de corona crisis, waarbij ook aansluiting wordt gezocht met deze newsroom en het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie.

Gevraagd besluit: Gaat u akkoord met de voorgestelde voortzetting van de MID-pilot gedurende de coronacrisis?

- **Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie**

5.1.2.1 / 5.2.1

[illegible]

5.1.2.1/5.2.1

• EU update desinformatie COVID-19

Bijlage 6: EU update desinformatie COVID-19

Tot slot stellen we u graag op de hoogte van recente EU ontwikkelingen op het gebied van desinformatie.

We zien eventuele vragen en/of opmerkingen over de stukken graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Mede namens 5.1.2.e

5.1.2.e

Afdeling Democratie

Directie Democratie en Bestuur

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag

Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

E5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden,

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Agenda IWG 23-04 + korte update
Datum: woensdag 22 april 2020 09:39:11

Hoi 5.1.2.e ,

Een nabrander, en een vraag vanuit mijzelf omdat ik mij kan voorstellen dat onze directie deze vraag zou stellen:

5.1.2.i

[Redacted text block]

[Redacted] Ik probeer alvast mee te denken (maar kan niet vooruitlopen op oordeel van onze directie).

Groetjes,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e
Sent: woensdag 22 april 2020 09:18
To: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Subject: RE: Agenda IWG 23-04 + korte update
Hoi 5.1.2.e ,

Zullen we zo even bellen?

5.1.2.i

[Redacted text block]

Het lijkt de volgende tekst te worden:

5.1.2.i / 5.2.1

[Redacted text block]

5.1.2.i / 5.2.1

[Redacted text block]

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbuza.nl>
Verzonden: dinsdag 21 april 2020 18:16
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@rijksoverheid.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>
cc: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbuza.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>

Onderwerp: RE: Agenda IWG 23-04 + korte update

Hoi 5.1.2.e [redacted]

5.1.2.i [redacted] Het opnemen daarvan in de kamerbrief moeten we eerst clearen met de verantwoordelijke directie bij BZ. Kunnen we er morgen even over bellen?

Groetjes,

5.1.2.e [redacted]

Sent with BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

From: 5.1.2.e [redacted]@rijksoverheid.nl>

Date: Tuesday, 21 Apr 2020, 5:39 PM

To: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>, 5.1.2.e [redacted]

[redacted]@nctv.minjenv.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>, 5.1.2.e [redacted]

[redacted]@minjenv.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>,
5.1.2.e [redacted]@minocw.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minocw.nl>, 5.1.2.e [redacted]

[redacted]@nctv.minjenv.nl>, 5.1.2.e [redacted]@nctv.minjenv.nl>, 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minezk.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>,
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>,
5.1.2.e [redacted]@mindef.nl>, 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@nctv.minjenv.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minvws.nl>

cc: 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>, 5.1.2.e [redacted]

[redacted]@minbzk.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minbzk.nl>, 5.1.2.e [redacted]

[redacted]@minbzk.nl>, 5.1.2.e [redacted]@minbuza.nl>, 5.1.2.e [redacted]
[redacted]@minbuza.nl>

Subject: Agenda IWG 23-04 + korte update

Beste allen,

Hierbij de stukken voor de werkgroep van a.s. donderdag. Zoals gebruikelijk de agenda en de kennisupdate. Verder ter

info een openbaar stuk van Europol met dank aan 5.1.2.e [redacted]

De precieze instructies over hoe we de telefonische vergadering gaan hosten volgt nog.

Dan nog een korte update m.b.t. de Kamerbrief. Deze gaat morgen wederom mee met de tas van onze minister.

Momenteel schakelen we met EZK en de NCTV over een kleine 5G toevoeging. 5.1.2.i [redacted]

[redacted] We delen morgen de laatste versie zoals deze mee gaat in de tas.

Hartelijke groet,

5.1.2.e [redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen

aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

---

[1] Kamerstukken II, 2019/20, 30821, nr. 91

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

5.1.2.e

Datum

21 april 2020

Kenmerk

agenda

Interdepartementaal overleg Desinformatie

Vergaderdatum en -tijd	23 april 2020 10:30
Locatie	Telefonisch

---

1. Opening en mededelingen

2. Kennisupdate 5.1.2.e

buiten reikwijdte verzoek

3. Kamerbrief 5.1.2.e

buiten reikwijdte verzoek

4. DO/MID 5.1.2.e

buiten reikwijdte verzoek

5. Mis- en desinformatie 5G 5.1.2.e

buiten reikwijdte verzoek

6. Call met techbedrijven 5.1.2.e)

buiten reikwijdte verzoek

7. Actualiteiten/Wvttk (@allen)

buiten reikwijdte verzoek

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit
Datum: donderdag 23 april 2020 14:58:58

Dag collega's,

5.2.1.i

5.1.2.e)

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 23 april 2020 14:41

Aan: 5.1.2.e

cc:5.1.2.e

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Urgentie: Hoog

Collega's,

5.2.1.i

Fijne dag verder.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: donderdag 23 april 2020 13:30

Aan: **5.1.2.e** [@minezk.nl](mailto:mine@minezk.nl); **5.1.2.e**

@nctv.minienv.nl 5.1.2.e @rijksoverheid.nl

cc:5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

```
@nctv.minienv.nl>5.1.2.e @nctv.minienv.nl>;
```

5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>

5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Even voor de helderheid: daar waar wij nu even naar kijken heeft betrekking op de alinea eronder

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Datum: donderdag 23 apr. 2020 1:14 PM

Aan: 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>, 5.1.2.e

@rijksoverheid.nl>

Kopie: 5.1.2.e @minbzk.nl>, 5.1.2.e

@nctv.minienv.nl>, 5.1.2.e

5.1.2.e @minbzk.nl>, 5.1.2.e

@nctv.minienv.nl>,

@minezk.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Ha 5.1.2.e ,

Ik heb Intern overlegd. Gegeven hetgeen we net telefonisch bespraken - 5.2.1.i

We zien de definitieve versie van de brief waarin dit is aangepast wel verschijnen. Dank voor de constructieve samenwerking. Richting NCTV ook bedankt voor de aandacht die jullie hebben voor de gang van zaken 5.2.1.i Mijn MT waardeert dat ook bijzonder.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 22 april 2020 14:16

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minienv.nl> 5.1.2.e

@minezk.nl> 5.1.2.e

@nctv.minienv.nl>

cc: 5.1.2.e @nctv.minienv.nl> 5.1.2.e

@minbzk.nl> 5.1.2.e

@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Dank allen, net ook nog even gebeld met 5.1.2.e.

Brief is richting de tas ☺

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: woensdag 22 april 2020 11:54

Aan: 5.2.1.e @minbzk.nl>; 5.2.1.e

@nctv.minienv.nl>; 5.2.1.e

@minezk.nl>; 5.2.1.e

@nctv.minienv.nl>

cc: 5.2.1.e @nctv.minienv.nl>; 5.2.1.e

@minbzk.nl>; 5.2.1.e

@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Precies zoals ik het voor ogen had =)

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 22 april 2020 11:38

Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minienv.nl>

cc: 5.1.2.e @nctv.minienv.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl> 5.1.2.e

@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Top, dan wordt dit hem dus:

5.2.1.i

5.2.1.i

Van: 5.1.2.e @minezk.nl>

Verzonden: woensdag 22 april 2020 11:31

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>

cc: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Ha 5.1.2.e

Aanvullend nog: 5.2.1.i

5.1.2.e Onze voorkeur gaat trouwens uit naar de alternatieve zin die je voorstelt. Dus niet enkel schrappen van de betreffende zin. 5.2.1.i 5.1.2.e
aanhaalt vervangen met "daarnaast". Dat past bij nader inzien beter. 5.2.1.i

Groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 22 april 2020 11:21

Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
@minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl>

cc: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Hoi 5.1.2.e,

Dit is in plaats van de uitspraak 5.2.1.i

Groeten,

5.2.1.e

Van: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>

Verzonden: woensdag 22 april 2020 10:44

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>
cc: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Ha 5.1.2.e,
Wat betreft 5.2.1.i

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid
5.1.2.e
@nctv.minjenv.nl

.....
Ministerie van Justitie en Veiligheid
NCTV
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
.....

.....
Van: 5.1.2.e @minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 22 april 2020 09:41
Aan: 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>
cc: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit
Hoi allen,

Super bedankt voor de snelle acties!
5.1.2.e, goede aanvullingen, dank hier kan ik wel wat mee!
Omdat we nog niks kunnen zeggen over 5.2.1.i en dus niet weten of misinfo van invloed was, heb ik die zin weggehaald.
Er is ook een alternatief door te zeggen dat het mogelijk heeft bijgedragen.
Hoor graag wat jullie voorkeur heeft, ook @NCTV of jullie de tekst zo goed vinden.

Groeten,

5.1.2.e
Van: 5.1.2.e @minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 21 april 2020 20:39
Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>
cc: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit
Ha 5.1.2.e,
In afstemming met ons verantwoordelijk MT-lid zijn we tot bijgevoegde aanpassingen gekomen.

Twee zaken stip ik in het bijzonder aan:

[REDACTED]

Hopelijk kunnen jullie je vinden in deze aanpassingen. Voor eventueel verdere afstemming zijn 5.1.2.e en ik morgen uiteraard weer bereikbaar.

Groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <[REDACTED]@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 21 april 2020 14:04

Aan: 5.1.2.e <[REDACTED]@minezk.nl>; 5.1.2.e <[REDACTED]@minezk.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Urgentie: Hoog

Hoi 5.1.2.e,

Hierbij de laatste versie.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <[REDACTED]@minezk.nl>

Verzonden: dinsdag 21 april 2020 12:18

Aan: 5.1.2.e <[REDACTED]@minbzk.nl>; 5.1.2.e <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <[REDACTED]@minbzk.nl>

CC: 5.1.2.e <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Ha 5.1.2.e

Ik heb het zojuist doorgestuurd naar 5.1.2.e met mijn appreciatie. Hopelijk heeft 5.1.2.e tijd om er vóór 13.00 nog op te reageren. Anders wordt het na 14.00. In de tussentijd hebben we namelijk een overleg met J&V over de motie Middendorp.

Groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <[REDACTED]@minbzk.nl>

Verzonden: dinsdag 21 april 2020 10:38

Aan: 5.1.2.e <[REDACTED]@minezk.nl>; 5.1.2.e <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e <[REDACTED]@minbzk.nl>

CC: 5.1.2.e <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: Update kamerbrief desinfo actualiteit

Urgentie: Hoog

Beste heren,

Hierbij in de tracks de aanvullingen op de brief.

De vraag is of jullie de tekst zo oke vinden. **buiten reikwijdte verzoek**

5.1.2.e 5.1.2.i / 5.2.1

Hopelijk hebben jullie snel tijd er naar te kijken, wie weet redden we de tas van vandaag dan nog, die gaat om 15:00.

Groeten,

5.1.2.6

.....
Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

.....
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

.....
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

---

[1] https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/fighting-disinformation_nl

[2] <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you

are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: FW: 5G misinformation and Council Conclusions
Datum: woensdag 29 april 2020 18:48:24

Ha 5.1.2.e,

Ik bel je in de loop van morgen over onderstaande.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: woensdag 29 april 2020 18:34

Aan: 5.1.2.e

cc: 5.1.2.e

5.1.2.e

Onderwerp: Re: 5G misinformation and Council Conclusions

Ja, lijkt mij zeker interessant om notie mee te nemen.

5.1.2.e kunnen jullie blik hierop werpen mede in relatie tot BZK actie desinformatie?

Wel noot hierbij 5.1.2.i

Dus directe link moeten we goed naar kijken of dat kan.

5.1.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 29 apr. 2020 om 18:27 heeft 5.1.2.e [@minezk.nl](#)> het volgende geschreven:

5.1.2.a

Groet,

5.1.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 5.1.2.e [@etno.eu](#)>

Datum: 29 april 2020 om 18:23:14 CEST

Aan: 5.1.2.e [@minbuza.nl](#)>, 5.1.2.e

5.1.2.e [@minezk.nl](#)>

Kopie: 5.1.2.e [@kpn.com](#)>, 5.1.2.e

[@kpn.com](#)>, 5.1.2.e

[@etno.eu](#)>, 5.1.2.e [@etno.eu](#)>

Onderwerp: 5G misinformation and Council Conclusions

Dear 5.1.2.e,

5.1.2.a

5.1.2.a

Best,

5.1.2.a

5.1.2.e

| ETNO

T: 5.1.2.e

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e@etno.eu

A: Boulevard du Régent 43-44, 1000 Brussels, Belgium

Connect with us on:

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e
@mindef.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @rvo.nl;
5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
@minijenv.nl; 5.1.2.e
@mindef.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e
Onderwerp: RE: MID 01-05-2020
Datum: vrijdag 1 mei 2020 13:57:06
Bijlagen: MID 01-05-2020.pdf

Beste allen,
Met dank aan iedereen die feedback heeft geleverd, hierbij het definitieve MID stuk voor deze week. Graag gepast omgaan met deze informatie gezien de rubricering van het stuk.
Hartelijke groet en fijn weekend alvast,

5.1.2.e

MID – 01-05-2020

Belangrijkste trend(s)

- Onjuiste informatie rondom niet bewezen verband tussen 5G en COVID-19
- Petitie met foutieve informatie rondom o.a. verplichte vaccinatie op basis van een noodwet circuleert op Facebook.
- EU: COVID-19 uitbraak lijkt als onderwerp een minder comfortabel vehikel te zijn voor pro-Kremlin desinformatie. Oudere narratieve beginnen terug te komen zoals rondom MH17.

Narratieven*Nederland*

- Datajournalistiek platform Pointer (KRO-NCRV) meldt dat sinds de uitbraak van het nieuwe coronavirus in Nederland 251 onbetrouwbare nieuwsberichten over COVID-19 via Twitter zijn verspreid. Volgens de onjuiste berichten liegen het RIVM, de medische wetenschap en de overheid over de ernst van het virus. Of het gaat over het niet-bewezen verband tussen 5G en COVID-19 en valse claims over geneesmiddelen.¹
- Op 26 april is een petitie gestart tegen een noodwet die het kabinet zou voorbereiden die de vrijheden van burgers door COVID-19 kan inperken. O.a. wordt hier beweerd dat handhavers je huis binnen mogen dringen en je verplicht mogen vaccineren. De petitie is inmiddels 35.243 keer ondertekend en wordt ook op Facebook gedeeld.²
- Verder is er sprake van voortdurende (online) Russische beïnvloedingsactiviteiten op West-Europese sociale media. In de afgelopen periode wordt hiervoor ook de uitbraak van COVID-19 aangegrepen. De AIVD kan bevestigen dat de Russische narratieven, waarin de nadruk wordt gelegd op de verdeeldheid in West-Europa op het gebied van COVID-19, ook in Nederlandstalige sociale mediagroepen worden gedeeld. Het bereik van deze berichten lijkt buiten deze groepen beperkt te zijn in de Nederlandse (sociale) media.

Europa / Internationaal

• 5.1.2.a

- EUvsDisinfo: COVID-19 uitbraak lijkt als onderwerp een minder comfortabel vehikel te zijn voor pro-Kremlin desinformatie. Oudere narratieve beginnen terug te komen zoals rondom MH17.³

• 5.1.2.a

Ondernomen acties

- In de mainstream media worden diverse berichten ontkracht. Nu.nl ontkrachtte onder meer de claims in de petitie tegen een noodwet.⁵
- Ook de techbedrijven hebben afgelopen week aanvullende acties ondernomen. Zo kan op Facebook niet langer geadverteerd worden in de categorie 'pseudowetenschap'. Whatsapp heeft een beperking opgelegd voor het doorsturen van berichten waardoor zij een vermindering van 70% zien in veel doorgestuurde berichten. Verder heeft Twitter de verspreiding van complottheorieën over 5G en COVID-19 verboden.

¹ <https://www.kro-ncrv.nl/nieuws/pointer-ruim-250-onbetrouwbare-nieuwsberichten-over-covid-19-verspreid-via-twitter>

² <https://petities.nl/petitions/stop-de-noodwet-laet-u-uw-rechten-niet-afnemen?locale=nl>

³ <https://euvsdisinfo.eu/flattening-the-curve/>

⁴ 5.1.2.a

⁵ <https://www.nu.nl/nucheckt/6047923/nucheckt-nepnieuws-over-verplichte-vaccinatie-in-nederland-verspreid.html>

• 5.1.2.a

Conclusie

- Er wordt steeds meer onderzoek gedaan naar mis- en/of desinformatie in Nederland door o.a. onderzoeksjournalisten. Ondanks dat nog niet eerder een petitie gebruikt werd om bepaalde claims onder de aandacht te brengen, lijken er geen nieuwe narratieven te worden gebruikt.
- Volgens rapportages van EDEO zijn diverse statelijke actoren op Europees niveau actief op het gebied van desinformatie.
- De voornaamste verspreidingsmedium: Twitter, Facebook (groepen), Youtube en alternatieve media zoals De Dagelijkse Standaard, Scepter, Fenixx, Xander Nieuws en Amalek.

Van: 5.1.2.e
 @minocw.nl; 5.1.2.e
 @mindet.nl; 5.1.2.e
 @mindet.nl; 5.1.2.e
 Cc: 5.1.2.e
 5.1.2.e @minbuza.nl;
 Onderwerp: IWG - Table top exercise
 Datum: maandag 4 mei 2020 16:07:25
 Bijlagen: [Plan van aanpak hoe om te gaan met Desinformatie en Nepnieuws.docx](#)
[Oplegger MID - handelingsperspectief.docx](#)

Dag allemaal,

Via deze weg willen we jullie laten weten dat de volgende IWG een fysieke bijeenkomst gaat zijn. Deze zal in het teken staan van een *table top exercise* waarbij we op verschillende thema's een specifiek handelingsperspectief gaan uitwerken. Het NKC is ook gevraagd om hieraan deel te nemen en ook vooraf input te leveren. Dezelfde vraag geldt voor jullie: hebben jullie actuele casussen/thema's waarbij een specifiek handelingsperspectief gewenst is? Casussen/voorbeelden kunnen tot **donderdag 17:00 uur** worden aangeleverd bij 5.1.2.e en mij.

We zullen tijdens de oefening de casussen gestructureerd afpellen om dus tot een specifiek handelingsperspectief te komen. Bijgevoegd ook wat er eerder is opgesteld aan generiek handelingsperspectief. Zowel de oude versie van de oplegger voor het MID en plan van aanpak dat voor het NKC is opgesteld.

Programma:

10.00 – 12.00: *table top exercise*

12.00 – 12.30: lunchpauze

12.30 – 13.30: uitkomsten bespreken inclusief hoe deze resultaten naar het DO gebracht kunnen worden.

Qua locatie; 5.1.2.e doet nog een laatste check maar heeft in principe de mediazaal bij Defensie gereserveerd (in Den Haag dus: Plein-Kalvermarkt complex). Daar kunnen we een goede opstelling neerzetten die coronaproof is.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

T.a.v. **Fout! Onbekende naam voor
documenteigenschap.** en
Interdepartementaal Afstemmingoverleg

DGBRW
Democratie en Bestuur

Contactpersoon
5.12.e

Datum
**Fout! Onbekende naam
voor
documenteigenschap.**

memo

Fout! Onbekende naam voor documenteigenschap.

Actie	Uitwerking	Verantwoordelijk voor uitvoering	Status actie
Actielijn: Preventie			
Burgers voorzien van betrouwbare informatie en hen helpen informatie beter op waarde te schatten	Betrouwbare informatie actief aanbieden	VWS/RIVM i.s.m. NKC	Lopend
	Ontwikkelen uniforme tekst en Infograhics met tips & trics om 'nepnieuws' te herkennen	Newsroom Corona (o.l.v. BZK/COM)	Nieuw
	Maatschappelijk middenveld en relevante hulpverleners betrekken bij de communicatie d.m.v. Netwerk Mediawijsheid incl. het inventariseren van eventuele 'witte vlekken'	OCW en BZK	Nieuw
	Goede informatievoorziening voor NL'ers in het buitenland over o.a. consulaire bijstand en reisadviezen. Heldere communicatie door posten met verwijzing naar betrouwbare officiële bronnen (en de oproep aan NLers in het buitenland om enkel deze bronnen te gebruiken).	BZ	Lopend

Datum

Fout! Onbekende naam voor documenteigenschap.

	Publieke optredens van bestuurders /politici voor bewustwording	NKC of verantwoordelijke departement	Nieuw
Bewustwording creëren andere stakeholders	Vertrouwelijk bijpraten van key leaders zoals politici, sleutelfiguren binnen bepaalde groepen in de samenleving en media	IWG i.s.m. SZW en NK	Nieuw
Acties techbedrijven in de context van desinformatie/COVID-19 monitoren	D.m.v. doorlopende contacten met deze bedrijven, ook om te leren welke maatregelen in NL toegepast worden.	BZK i.s.m. IWG	Lopend
Actielijn: Informatiepositie verstevigen			
Interdepartementale informatiestromen bij elkaar brengen	Tweewekelijkse bijeenkomst MID ism NK	Interdepartementaal	Lopend
Anticiperen op des- en misinformatie	Red teamen om verwachte events in kaart te brengen en scenario's te ontwikkelen	MID i.s.m. ministerie dat verantwoordelijk is voor het event	Nieuw
Internationale samenwerkingsverbanden inzetten	Informatie delen en ophalen binnen internationale partnerschappen zoals het Rapid Alert System, IPCSD, G7 RRM en Canberra Group	BZ, BZK, NCTV, DEF	Lopend
Actielijn: Reageren			
Tegenspreken door fact-checkers en media	Factcheckers en media verbinden met andere stakeholders	Geen primaire overheidstaak, Netwerk Mediawijzer kan een rol spelen	Nieuw
Acties van de overheid	Negeren om het bericht niet meer aandacht te geven, per casus af te wegen	Interdepartementaal	Lopend

Datum

Fout! Onbekende naam voor documenteigenschap.

	Opzetten newsroom corona waarin nepnieuws met veel bereik en reacties gedeeld worden en eventueel advies over reacties gegeven kan worden	Interdepartementaal, o.l.v. BZK COM	Nieuw
	Schadelijke mis- en desinformatie signaleren aan sociale media bedrijven zodat ze deze kunnen bekijken, en eventueel actie kunnen nemen	BZK en andere departementen met toegang tot zogeheten 'partnership portals'	Lopend
Desinformatie van een statelijke actor	Indien sprake blijkt van een gerichte desinformatiecampagne van een statelijke actor waarbij de mogelijke negatieve effecten van de campagne of berichtgeving dusdanig zijn dat overheidsingrijpen gegronnd is, zal worden gekeken of en welke diplomatieke respons passend is voor de situatie.	BZ, NCTV, DEF + Diensten i.s.m. dossier houdend departement	Lopend
Ontwikkelen responskader desinformatie statelijke actoren		IWG	Nieuw

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: overheidscampagnes rondom coronacrisis
Datum: dinsdag 5 mei 2020 22:17:14

Ok, dank!

Enigszins cryptisch punt mijnerzijds. Ik bedoelde dat – 5.1.2.i

Aldus verwarring gesticht hebbende in een poging verwarring te voorkomen...

Van: 5.1.2.e @minbzk.nl]

Verzonden: dinsdag 5 mei 2020 19:56

Aan: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: overheidscampagnes rondom coronacrisis

Thanks voor de info 5.1.2.i

Groet!

5.1.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.e @minocw.nl>

Datum: dinsdag 05 mei 2020 2:00 PM

Aan: 5.1.2.e @minbzk.nl>, 5.1.2.e @minbzk.nl>,

5.1.2.e @rijksoverheid.nl>

Onderwerp: overheidscampagnes rondom coronacrisis

Hi,

Ter info. Er gaat morgenochtend een notitie van ons over een steunpakket voor de mediasector 5.1.2.i

Voor vragen, weet me te vinden.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Ministerie van OCW

Directie Media & Creatieve Industrie

5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 Onderwerp: FW: IWG - Table top exercise
 Datum: woensdag 6 mei 2020 15:59:36

Van: 5.1.2.e

Verzonden: woensdag 6 mei 2020 15:59

Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl'

Onderwerp: RE: IWG - Table top exercise

Beste 5.1.2.e

Ik heb niet zo snel concrete casussen in gedachten, maar wel een paar thema's die zich er voor lenen om eens via zo'n exercitie aan te snijden. Hier komen ze:

5.1.2.1 . 5.2.1

Tot zover. Succes met verzamelen en selecteren,

Mvg, 5.1.2.e

Dag allemaal,

Via deze weg willen we jullie laten weten dat de volgende IWG een fysieke bijeenkomst gaat zijn. Deze zal in het teken staan van een *table top exercise* waarbij we op verschillende thema's een specifiek handlingsperspectief gaan uitwerken. Het NKC is ook gevraagd om hieraan deel te nemen en ook vooraf input te leveren. Dezelfde vraag geldt voor jullie: hebben jullie actuele casussen/thema's waarbij een specifiek handlingsperspectief gewenst is? Casussen/voorbeelden kunnen tot donderdag 17:00 uur worden aangeleverd bij 5.1.2.e en mij.

We zullen tijdens de oefening de casussen gestructureerd afpellen om dus tot een specifiek handlingsperspectief te komen. Bijgevoegd ook wat er eerder is opgesteld aan generiek handlingsperspectief. Zowel de oude versie van de oplegger voor het MID en plan van aanpak dat voor het NKC is opgesteld.

Programma:

10.00 – 12.00: *table top exercise*

12.00 – 12.30: lunchpauze

12.30 – 13.30: uitkomsten bespreken inclusief hoe deze resultaten naar het DO gebracht kunnen worden.

Qua locatie; 5.1.2.e doet nog een laatste check maar heeft in principe de mediazaal bij Defensie gereserveerd (in Den Haag dus: Plein-Kalvermarkt complex). Daar kunnen we een goede opstelling neerzetten die coronaproof is.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl 5.1.2.e
 @mindef.nl 5.1.2.e @minezk.nl 5.1.2.e @rvo.nl 5.1.2.e @rvo.nl
 5.1.2.e @mindef.nl 5.1.2.e @minjenv.nl 5.1.2.e
 @mindef.nl 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e @minezk.nl 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl 5.1.2.e
Onderwerp: RE: MID
Datum: donderdag 7 mei 2020 13:12:49
Bijlagen: MID_08052020.docx

Goedemiddag allemaal,
 Hierbij concept MID-duiding voor deze week. Kijk uit naar jullie toevoegingen. Graag uiterlijk
morgen om 10 uur aanleveren.
 Plan is om het kopje trends en conclusie ongerubriceerd te laten zijn zodat deze kan worden
 meegenomen in de nieuwsbrief van het NKC. Hoor ook graag daar jullie feedback op.
 Hartelijke groet,
 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 7 mei 2020 08:46

Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl 5.1.2.e
 @mindef.nl 5.1.2.e
 @minezk.nl 5.1.2.e @rvo.nl
 5.1.2.e @rvo.nl 5.1.2.e @mindef.nl 5.1.2.e
 @minjenv.nl 5.1.2.e
 @mindef.nl 5.1.2.e @minbzk.nl 5.1.2.e
cc: 5.1.2.e
 @minezk.nl 5.1.2.e
 @nctv.minjenv.nl 5.1.2.e

Onderwerp: MID

Beste allen,

Hierbij een update over de artikelen die gedeeld zijn binnen de newsroom corona groep deze
 week. Ik wil jullie vragen om alvast te kijken waar jullie aanvullingen of nieuwe toevoegingen
 hebben. Dit zal ik in ieder geval meenemen in de concept duiding die ik begin deze middag met
 jullie deel.
 5.1.2.1/5.2.1

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @nctv.minijenv.nl; 5.1.2.e
@mindef.nl; 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e @rvo.nl; 5.1.2.e @rvo.nl;
5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e
Onderwerp: MID 08-05-2020
Datum: vrijdag 8 mei 2020 13:38:33
Bijlagen: [MID 08-05-2020.pdf](#)

Beste allen,

Met speciale dank aan 5.1.2.e voor het aanleveren van de stukken 'commentaar analist',
hierbij de two-pager van deze week.

Uiteraard ook dank aan de andere departementen die bijgedragen hebben (DEF, BZ, EZK).

Wederom de vraag om dit stuk niet buiten de departementen te verspreiden.

Hartelijke groet en fijn weekend alvast,

5.1.2.e

MID – 08-05-2020

Belangrijkste trend(s) (ongerubriceerd)

- Onjuiste informatie rondom 5G en niet bewezen verband met COVID-19.
- EU: aandacht vanuit pro-Kremlin media voor COVID-19 lijkt steeds verder af te nemen. Wederom meer aandacht voor oudere narratieven rondom o.a. MH-17.

Narratieven

Nederland

- Op 4 mei heeft voor de tweede keer een demonstratie plaatsgevonden in Den Haag tegen overheidsmaatregelen rondom corona. Ongeveer 80 demonstranten zijn aangehouden. Ook in Utrecht is gedemonstreerd, maar wel in auto's. Hierbij worden onder meer ook leuzen tegen 5G, vaccinaties en overheidsmaatregelen gezien.¹

5.1.2.i

- De Andere Krant heeft een fysieke krant gepubliceerd met artikelen over o.a 5G en mogelijke gezondheidsrisico's. In totaal zouden er 500.000 exemplaren van deze krant verspreid zijn binnen diverse gemeenten, maar ook bij supermarkten. O.a. Nu.nl schreef al eerder over dat het niet bewezen is dat 5G slecht is voor de gezondheid³.

5.1.2.i

- Ongehoord Nederland publiceerde een video waarin Ronald Heister geïnterviewd wordt over vaccinaties, corona en overheidsmaatregelen. Hierin wordt onder meer gesteld dat via vaccinaties een chip wordt geïmplantéerd waarmee Bill Gates controle zou kunnen krijgen over de mensheid.⁴ O.a. Nu.nl schreef al eerder over dergelijke misleidende berichten waarin links worden gelegd tussen Bill Gates en het virus⁵.

5.1.2.i

¹ <https://www.ad.nl/binnenland/tachtig-anti-lockdownactivisten-aangehouden-bij-demonstratie-in-den-haag~aa966a30/?referrer=https://www.google.com/>

5.1.2.i

³ <https://www.nu.nl/wetenschap/5764227/nuclecht-niet-bewezen-dat-5g-slecht-is-voor-de-gezondheid.html>

⁴ <https://www.ongehoordnederland.nl/nieuwe-wereldorde-trap-er-niet-in-de-buitenplaats-3-met-ronald-heister/>

⁵ <https://www.nu.nl/nuclecht/6046752/waarom-nederlandse-complotdenkers-bill-gates-de-schuld-geven-van-corona.html>

5.1.2.i

5.1.2.i

• 5.1.2.i

Europa / Internationaal

• 5.1.2.a

Ondernomen acties

- Afgelopen dinsdag heeft Stas EZK steun gekregen van EU collega's voor haar oproep om zich nadrukkelijk uit te spreken tegen mensen die zendmasten in de brand steken. Hierbij vroeg zij ook om onjuiste informatie over vermeende schadelijke gezondheidseffecten van 5G-masten tegen te spreken.⁹ Via Twitter heeft Stas EZK zelf ook berichten ontkracht.¹⁰
- Facebook¹¹ en Youtube¹² hebben beiden het account van David Icke verwijderd. Hij verspreide onder meer theorieën over een vermeende relatie tussen 5G en de verspreiding van COVID-19.

• 5.1.2.a

Conclusie (ongerubriceerd)

- Deze week lijkt vooral 5G en de zogenaamde relatie tot COVID-19 het informatiedomein te domineren. Dit leidt ook in de fysieke wereld tot effecten zoals demonstraties en het verspreiden van kranten met artikelen die deze theorieën onderschrijven.
- Voornaamste mediums die hiervoor gebruikt worden blijven alternatieve media en Facebook waar ook demonstranten zich lijken te organiseren.
- In internationale-verbanden is veel aandacht voor het onderwerp desinformatie. Zowel binnen de EU als de NAVO wordt gezocht naar manieren om hiermee om te gaan.

⁷ 5.1.2.i

⁸ <https://euvsdisinfo.eu/coronavirus-declining-ukraine-on-therise/>

⁹ <https://www.rtlnieuws.nl/tech/artikel/5112641/staatssecretaris-krijgt-steun-eu-collegas-tegen-zendmastbranden>

¹⁰ <https://twitter.com/MonaKeijzer/status/1257986140273082368>

<https://twitter.com/MonaKeijzer/status/1257985186236706816>

<https://twitter.com/MonaKeijzer/status/1252956539952009217>

¹¹ <https://www.bbc.com/news/technology-52501453>

¹² <https://www.nu.nl/tech/6048800/youtube-verwijdert-kanaal-icke-om-verspreiden-complottheorieen-coronavirus.html>

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Influencers ? Effect?
Datum: dinsdag 12 mei 2020 17:08:00
Bijlagen: [image004.jpg](#)
[image005.png](#)

Hoi 5.1.2.e

Niet voor desinfo dat ik weet.

Wat ik uit de crisis overleg stukken kan opmaken gaat het over de gewone covid publiekcampagne van blijf thuis/vermijd drukte/houdt 1,5 m afstand etc., waar men nu ook gaat beginnen met het inzetten van influencers om jongeren te bereiken.

5.1.2.i / 5.2.1

Verder geen idee qua ervaring, kosten enzo.
Dit is echt iets van de communicatie mensen/nkc.

Enige wat we doen qua desinfo is die factsheet met tips delen via sociale media kanalen (als de brief eindelijk uit is, laatste nieuws is overigens dat ie 'zsm' uitgaat, geen idee wanneer zsm is).
Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 12 mei 2020 16:46

Aan: 5.1.2.e

cc: 5.1.2.e

Onderwerp: Influencers ? Effect?

Beste 5.1.2.e,

Ik begreep van 5.1.2.e dat VWS/NKC uiteindelijk wel influencers heeft ingezet tegen desinfo/ter promotie van het NL standpunt. Klopt dit? If so, zouden jullie er dan meer over kunnen delen? Ervaringen, kosten, outputs etc?

De G7 RRM bracht dit op, en het zou wellicht interessant zijn om onze ervaringen te delen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Human Rights and Political and Legal Affairs Division (DMM-MP)

Task Force International Cyber Policies (DVB-TFC)

Ministry of Foreign Affairs The Netherlands

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag

P.O. Box 20061 | 2500 EB | The Hague

5.1.2.e @minbuza.nl

5.1.2.e

handtekening-member.png

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de

geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Kennisupdate desinformatie d.d. 20-04-20

Trends periode 21 april – 10 mei 2020

Duiding:

- Het kat- en muisspel tussen de ontwikkeling van technieken om misinformatie en desinformatie te onderkennen en de kennis om deze technieken weer te omzeilen gaat onverminderd door.
- China hanteert een brede en gevarieerde campagne om kritiek op het handelen bij de Covid-19 uitbraak te doen verstommen. Deze is mondiaal, meertalig, Multi platform en de targets lopen uiteen van staten tot invloedrijke individuen.
- Vrij veel aandacht voor (de zoektocht naar) het vaccin tegen Covid-19. Deze aandacht bestaat voornamelijk uit wantrouwen (tegen vaccinaties of tegen westerse geneeskunde). Een enkele bron spreekt van gerichte acties tegen (westerse) vaccinbedrijven om de vaccinontwikkeling te vertragen.
- Covid-19 is nog altijd de dominante driver voor mis- en desinformatie, maar andere narratieven dan Covid-19 duiken ook weer op. Vooral (oudere) narratieven over de Oekraïne (Euromaidan, MH17 en zaken over de oorlog in oost-Oekraïne).
- **buiten reikwijdte verzoek**

1

Bronnen:

1. Kennis

Botnetdetectie

buiten reikwijdte verzoek

Bellingcat: analyse van een Chinese botnetaanval

Bellingcat rapporteert over een pro-Chinese botnetaanval gericht op de Amerikaanse zakenman met Chinese roots Guo Wengui die zich kritisch heeft opgesteld tegen de Chinese respons op de Covid-19 uitbraak. De specifieke aanval gaf echter zicht op een veel bredere operatie die content kunstmatig versterkte op meerdere platformen, in meerdere talen, landen en topics.

Bron: Bellingcat

Dd. 05/05/2020

Zeven archetype verspreiders van misinformatie

Onderzoeksjournalist Marianna Spring van de BBC heeft honderden misleidende verhalen over de Corona pandemie geanalyseerd op basis van persoonskenmerken. Zij kwamen, aan de hand daarvan, tot zeven typen personen die misinformatie verspreiden. Deze typen zijn: de joker, de oplichter, de politicus, de complotdenker, de insider, de verwant en de celebrity.

Bron: BBC News / Factually newsletter

Dd. 04/05/2020

2. Technologie

Facebook oversight board

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

Rusland leert om te gaan met maatregelen tegen desinformatie

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Desinfo netwerk door Facebook offline gehaald

Facebook stelt dat het een desinfo netwerk offline heeft gehaald dat racistische desinformatie over Covid-19 verspreide. Het was gelieerd aan rechtse complotgemeenschappen als Qanon. Tevens heeft Facebook honderden nepaccounts offline gehaald die gelieerd waren aan Iraanse staatsmedia met de opzet om heimelijk pro-Iraanse boodschappen in de V.S. te verspreiden.

Bron: Reuters

Dd. 05/05/2020

Europese Unie hervat het werk aan Big Tech regulering

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Evaluatie Code of Conduct Desinformatie

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Techbedrijven bepalen de condities voor statelijke respons op het virus

Casey Newton signaleert in een artikel genaamd 'Englands silicon valley surrender' hoe big Tech de condities bepalen waarbinnen adequaat op de pandemie kan worden gereageerd. Ze bezitten de hardware, de software en nationale overheden die deze willen gebruiken om nieuwe gevallen

op te sporen zullen dat moeten doen op hun voorwaarden. Dit proces is nog steeds in versnelling door de ontwikkeling van bluetooth gebaseerde apps.

Bron: Casey Newton

dd 07/05/2020

3. Nieuws

Misinformatie in Afrika over Covid-19

Mail UK Online besteedt aandacht aan misinformatie in Afrika. Er gaat in Afrikaanse landen veel misinformatie rond over Covid-19. Er gaat een gerucht rond over Covid-19 als een complot van westerse landen om zwarte mensen te raken. Ook is er sterk wantrouwen tegen westerse medicatie en medische hulp. Dit gaat de introductie van een vaccin op het Afrikaanse continent bemoeilijken.

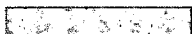
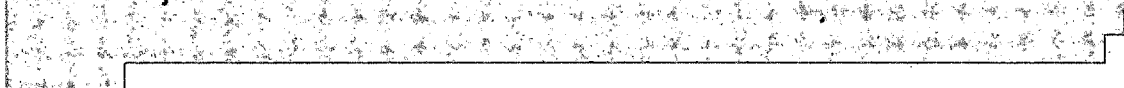
Geruchten en misinformatie ontstaan snel omdat er een lange traditie bestaat van wantrouwen tegen westerse landen. Daarnaast is Whatsapp het meest gebruikte platform waardoor misinformatie zich binnen gesloten groepen kan verspreiden.

Bron: LexisNexisNieuwsupdate

dd. 07/05/2020

Desinfo over staatsgreep Qatar

buiten reikwijdte verzoek

WHO/Verenigde Staten

Republikeinse senatoren hebben een herziening van het lidmaatschap van de WHO aangevraagd. De donaties waren al stopgezet nadat president Trump de WHO had beschuldigd van het actief ondersteunen van Chinese desinformatie over het virus. Desinfo wordt hiermee een belangrijke internationale aanklacht en troefkaart die gespeeld wordt in geopolitieke verhoudingen. Dit sluit aan bij een bericht uit The Irish Times van 5 mei 2020 waarin wordt gesteld dat WHO het strijdtoneel is geworden van een hybride geopolitieke oorlog.

Bron: LexisnexisNieuwsupdate

dd. 07/05/2020

Brazilië/ versterking positieve Corona narratieven op Facebook

Posts en artikelen van Braziliaanse Facebookgebruikers waar het Covid-19 virus wordt gebagatelliseerd (ik kreeg het en heb er bijna niets van gemerkt) worden significant meer gedeeld dan negatieve ervaringen. The Source vermoedt dat supporters van president Bolsonaro, in gecoördineerd verband, de populariteit van deze artikelen versterken. Dit sluit aan bij het narratief van de president waarbij de ernst van Covid-19 stelselmatig wordt ontkend.

Bron: DFRLab-The Source

Dd. 07/05/2020

VK minister BuZa waarschuwt voor cybercriminelen en vijandelijke staten

buiten reikwijdte verzoek

Tegengestelde stemmen rond de Amerikaanse regering

Dr. Fauci spreekt President Trump en minister van Buitenlandse Zaken Pompeo tegen op de claim dat het Covid-19 virus is gemaakt in laboratorium in Wuhan.

Bron: www.Dailymail.com

05/05/2020

Verbond tegen hybride dreigingen

buiten reikwijdte verzoek

Russische invloed in Centraal Afrikaanse Republiek

buiten reikwijdte verzoek

Producten tegen elektrogevoeligheid

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

Fakevideo Chinese stad Wuhan

buiten reikwijdte verzoek

Chinese diplomatie nieuwe stijl: 'put on a mask and shut up'

De Los Angeles Times besteedt aandacht aan een nieuwe Chinese buitenland strategie waarbij diplomaten op assertieve wijze en ondiplomatieke wijze proberen de schuld van de virusuitbraak weg te vegen. Dit door op sociale media buitenlandse functionarissen aan te vallen en door misinformatie te verspreiden.

Bron: LexisNexisNieuwsupdate

dd. 04/05/2020

Installateurs in VK mishandeld vanwege 5G complottheorie

buiten reikwijdte verzoek

Desinformatie in Turkije over vluchtelingen

buiten reikwijdte verzoek

Desinfo aanval op Brits parlamentslid

buiten reikwijdte verzoek

Fundamentele veranderingen in de relatie tussen China en het westen

De Irish Times heeft een analyse over de relatie tussen China, het westen en de EU. Deze relatie is fundamenteel verandert onder druk van de pandemie. Ook hier wordt het voorbeeld aangehaald van het EDEO rapport waarvan werd aangenomen dat het door de EU is afgezwakt.

Bron: LexisNexisNieuwsupdate

Dd. 02/05/2020

Rapport niet afgezwakt.

Het Financiële Dagblad haalt Josep Borrell, de hoge buitenlandvertegenwoordiger van de EU aan. Hij stelt dat de Europese Unie niets heeft afgezwakt over de rol van China in het rapport dat 24 april is gepubliceerd. China is bepaald niet gelukkig met het Brusselse verwijt dat het land desinformatie heeft verspreid rond het coronavirus en heeft dat ook laten weten. Maar dat heeft niet geleid tot een afzwakking van de verwijten in een EU-rapport hierover. Aan dit rapport ging een intern rapport vooraf, dat uitgebreider is en waarin andere woorden staan. Onder meer de New York Times berichtte dat Brussel was gezwicht voor druk van Peking en zijn toon gematigd heeft. Ook Politico en andere bronnen halen het EDEO rapport aan waarin de claim van een Chinese aanval wordt verzwakt.

Bron: LexisNexisNieuwsupdate

Dd. 02/05/2020

Desinformatie door Anti-vaxxbeweging

Mail UK Online meldt dat de Anti-Vaxxbeweging al desinformatie over het Covid-19 vaccin verspreidt terwijl het vaccin nog niet eens bestaat. Voorbeelden zijn het gerucht dat Dr. Fauci de beschikbaarheid van het vaccin blokkeert om kunstmatige schaarste te creëren en het gerucht dat Bill Gates, via zijn stichting, microchips in het vaccin zou mengen met als doelstelling om de wereldbevolking met 15 procent te decimeren.

Bron: LexisNexisNieuwsupdate

Dd. 29/04/2020

Nepartikel over vermeend overlijden testpersoon vaccinproeven.

De Daily Telegraph schrijft over het gerucht dat een van de eerste personen die als menselijk proefpersoon een vaccin heeft getest zou zijn overleden. Deze persoon, microbioloog Elisa Granato, maakt het uitstekend. Op sociale media circuleerde een nepartikel waarin werd gesteld dat zij aan complicaties zou zijn overleden.

Bron: LexisNexisNieuwsupdate

Dd. 27/04/2020

Russische cyberaanval op Polen

buiten reikwijdte verzoek

Bleekmiddel en Desinfectie

Rond 24 april is er erg veel aandacht voor de bleekmiddelsuggestie van President Trump. De Los Angeles Times schreef dat geen Chinese desinfo campagne het haalt bij het effect van een westerse president die dit soort adviezen geeft.

Bron: diverse bronnen

dd. 24/04/2020

"Anti-lockdown protests are the ravings of a tiny fringe"

Independent heeft een analyse gemaakt van de populaties en individuen die, in diverse landen, op straat protesteren tegen de lockdown maatregelen en concludeert dat het een marginaal verschijnsel is. Het zijn, volgens de krant, personen die leven in een giftig moeras van leugens en desinformatie.

Bron: LexisNexisNieuwsupdate

dd. 23/04/2020

Online desinformatie? Ga het vrije debat aan

Voormalig Europarlementariër Marietje Schaake, pleit in NRC opinie voor het meenemen van het grote publiek in de zoektocht naar kennis over het virus als onderdeel van de weerbaarheid tegen desinformatie.

Bron: NRC Handelsblad

Dd. 30/04/2020

Regionale desinformatie in Rusland

NU.nl bericht over coronaverspreiding in Rusland. De verspreiding wordt in de kaart gespeeld door de Russische politieke cultuur waarin problemen zoveel mogelijk worden ontkend. Desinformatie wordt door Russische regio's verspreid om mogelijke negatieve berichtgeving over de eigen regio te kunnen voorkomen.

Bron: www.nu.nl

Dd. 23/04/2020

Desinformatie door extreemrechts in België

buiten reikwijdte verzoek

Pro-Kremlin georiënteerde desinformatie buigt langzaam van Corona naar andere onderwerpen.

EUvsDisinfo ziet nog steeds veel gevallen van Russische regeringsgezinde media die desinformatie over het coronavirus verspreiden. De EU-buitenlanddienst meldde op 23 april dertig nieuwe gevallen, die tienduizenden commentaren en likes opleverden op sociale media als Facebook, Twitter, Pinterest en Reddit. De populairste poging deze week, met bijna 10.000 likes op Facebook, was een artikel in het Arabisch waarin wordt gesteld dat de EU haar partners niet bijstaat terwijl Rusland en China dat wel zouden doen.

Echter, er wordt ook waargenomen dat het onderwerp Corona langzaam een minder sterke geleider wordt van desinformatie. Europese landen krijgen de crisis onder controle en er wordt meer samengewerkt. Op 7 mei werd dit in toenemende mate gesignaleerd. Oudere topics, zoals Euromaidan, MH17 en de oorlog in oost-Oekraïne krijgen weer de ruimte. De onderwerpen Corona en Oekraïne kruisen elkaar in de versterking van geruchten dat het virus afkomstig is uit een laboratorium in de Oekraïne.

*Bron: EUvsDisinfo
Dd. 07/05/2020*

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
 5.1.2.e

Cc: 5.1.2.e
 @tno.nl
Onderwerp: Review indicatoren desinformatie
Datum: dinsdag 12 mei 2020 14:37:02

Hallo NCTV collega's en BZK collega's,

5.1.2.e en ik werken gestaag door aan het onderwerp desinformatie. Naast de zaken die we nu regelen ivm de Covid-19 crisis, gaan ook de langere termijn beleidsinitiatieven door. Zo werken we samen met TNO aan een handleiding voor organisaties. Deze handleiding moet organisaties gaan helpen om hun eigen kwetsbaarheden voor desinformatie inzichtelijk te maken en de mogelijke tekenen van desinformatie te kunnen waarnemen. Dit doen we door het ontwikkelen van indicatoren (signalerende elementen) die voor organisaties aangeven of en hoe ze te maken kunnen krijgen met desinformatie. Als ze dit duidelijk hebben, dan kunnen zij een aanpak gaan ontwikkelen.

We wilden eigenlijk een workshop organiseren, maar dit hebben we (ivm Covid-19) omgezet tot een uitvraag per mail, gevolgd door een telefonisch overleg. De bedoeling van de uitvraag per mail is om de door TNO ontwikkelde indicatoren te toetsen en eventueel te verbeteren en/of aan te passen. Ik gebruik hier jullie graag voor, omdat jullie deel uitmaken van de interne werkgroep desinformatie binnen de NCTV. Daarnaast vraag ik ook graag input van onze BZK collega's 5.1.2.e).

Het is een eerste test, daarna gaan we de indicatoren testen bij een aantal organisaties die mogelijke eindgebruikers van de handleiding kunnen zijn.

We zien het zo voor ons:

- Op woensdag 20 mei ontvangen jullie de mail met daarin de documenten die jullie kunnen beoordelen
- De deadline voor het beantwoorden van de mail is woensdag 3 juni.
- De telefonische bespreking zal dinsdag 9 juni van 11.00-12.00 plaatsvinden. Ik stuur hiervoor een vergaderverzoek.

Het is wat lastig met deze afstand, maar ik hoop dat jullie even de tijd willen vrijmaken om hier even goed naar te kijken. Het zou ons zeer helpen! Ik hoor graag of jullie kunnen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
 Nationaal Coordinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
 5.1.2.e
 @nctv.minvenj.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid
NCTV
 Turfmarkt 147
 2511 DP Den Haag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @minocw.nl; 5.1.2.e mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e @minbuza.nl; 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Update 2: IWG - Table top exercise
Datum: woensdag 13 mei 2020 13:20:52
Bijlagen: kennisupdate 12 mei 2020 PdG def.docx
 Table Top Exercise.pptx

Dag allen,
 Hierbij de beloofde inhoudelijke update. 5.1.2.e hebben de presentatie voor morgen voorbereid zodat jullie weten wat je kunt verwachten.
 Verder met dank aan 5.1.2.e de kennisupdate, deze zal niet worden toegelicht tijdens de werkgroep omdat we echt gaan focussen op de table top exercise.
 Van de volgende mensen weet ik dat ze erbij zijn morgen:

- 5.1.2.e
 [Redacted]
 [Redacted]
 [Redacted]

Zoals gisteren gevraagd ontvang ik van de rest graag z.s.m. een **bevestiging** (eigenlijk al 20 minuten geleden).
 Hartelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 12 mei 2020 19:06

Aan: 5.1.2.e

[Redacted] @minocw.nl; 5.1.2.e
 [Redacted]
 [Redacted] @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
 [Redacted]

cc: 5.1.2.e

[Redacted] @minbuza.nl; 5.1.2.e @minbuza.nl

Onderwerp: Update 1: IWG - Table top exercise

Dag allen,
 Helaas heeft onze procesbegeleider van donderdag, aka 5.1.2.e, wat problemen ondervonden met de thuiswerk systemen vandaag. Een wat uitgebreidere inhoudelijke update volgt dus morgenochtend. Voor nu wilde ik in ieder geval een aantal procedurele punten op papier zetten.

Aanwezigheid

We hebben toch besloten om te kiezen voor een iets kleinere zaal bij BZK (op de eerste verdieping zodat iedereen met de trap kan en we geen liften hoeven te gebruiken). Dat betekent wel dat we 'streng' moeten zijn wat betreft het aantal afgevaardigden per ministerie. Graag hoor ik morgen uiterlijk om **13.00 uur** wie (dus **1 persoon**) het departement gaat vertegenwoordigen. Uitzondering hierbij is EZK die inhoudelijk beargumenteerde waarom het belangrijk is om met 2 personen te komen (zijnde de meest betrokken beleidsmedewerker rondom 5G).

Goede nieuws van deze locatie wijziging is dat jullie **lunch** krijgen. Geen bring your own boterham donderdag dus ☺

Nogmaals de planning van de dag:

Programma:

10.00 – 12.00: table top exercise

12.00 – 12.30: lunchpauze

12.30 – 13.30: uitkomsten bespreken inclusief hoe deze resultaten naar het DO gebracht kunnen worden.

Inhoudelijke vragen worden naar verwachting morgen beantwoord door 5.1.2.e. Mochten jullie verder nog vragen hebben, trek dan vooral even aan de bel.

Fijne avond en tot donderdag!

5.1.2.e

Buiten reikwijdte

D1 140

Buiten reikwijdte

Table Top Exercise

Desinformatie in COVID-tijden

Programma

- 10.00 – 12.00: table top exercise
- 12.00 – 12.30: lunchpauze
- 12.30 – 13.30: uitkomsten & way ahead bespreken

Doelstelling bijeenkomst

Op basis van een aantal thema's en narratieven handelingsperspectieven vanuit IWG formuleren voor de aanpak van desinformatie in relatie tot COVID-19.

Uitgangspunten

- COVID-19 crisis staat centraal.
- Effect is leidend, niet de actor.
- Handelen staat voorop, niet analyse.
- Uitgaan van bestaande capaciteiten.
- Don't fight the scenario
- Don't fight the gamemaster

Buiten reikwijdte

Narratieven

1. "COVID-19 wordt veroorzaakt door de uitrol van 5G."
2. "5G verzwakt onze weerstand tegen virussen en daardoor is COVID-19 zo schadelijk."
3. "De overheid gebruikt de COVID-19 scare om een lockdown te implementeren. Tijdens die lockdown wordt 5G stiekem uitgerolt."
4. "Het RIVM is niet onafhankelijk en dient Big Pharma."
5. "GGD kan het testen niet aan."
6. "Openen van scholen zal leiden tot een nieuwe golf."
7. "Openen van scholen bewijst dat COVID-19 wel meevalt."

Verspreidingsmiddelen

1. Openlijk en heimelijk gebruik van mediaoutlets door statelijke actoren om desinformatie narratieven te verspreiden
2. Sociale media
3. Fake NL-Alert berichten
4. Whatsapp berichten (bv over inzet Politie/Defensie)
5. Contextloze “selfexplaining” plaatjes
6. Onderstroom berichtgeving in echokamers
7. Desinfo merchandise
8. Mond tot mond reclame

Specifieke casus EZK

“Saboteren van zogenaamde 5G-masten”

Specifieke casus Defensie

“Vervalste brief van Stoltenberg en youtubefilmpje moesten mensen doen geloven dat NATO zich zou terugtrekken uit Litouwen wegens de catastrofale verspreiding COVID-19 binnen EFP.”

- Nederland wordt specifiek getarget en als grote instigator van dit alles genoemd.
- het narratief dat NAVO niet opgewassen is tegen COVID-19 slaat aan in Nederland.

Wrap up & Way Ahead

- .....

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.5.1.2.e
 @mindef.nl 5.1.2.e
 @minezk.nl; 5.1.2.e @rvo.nl;
 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl
Cc: 5.1.2.e @minezk.nl 5.1.2.e
Onderwerp: RE: MID 15-5
Datum: donderdag 14 mei 2020 16:52:02
Bijlagen: [MID 15-05-2020.docx](#)

Allen,
 Ik heb een poging gedaan om er wat van te maken. Het lijkt relatief rustig te zijn geweest afgelopen week. Ontvang heel graag jullie aanvullingen!

Groet,
 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: woensdag 13 mei 2020 16:50

Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e
 @mindef.nl; 5.1.2.e
 @minezk.nl; 5.1.2.e @rvo.nl;
 5.1.2.e @rvo.nl 5.1.2.e
 @mindef.nl 5.1.2.e @minbzk.nl;
 5.1.2.e @mindef.nl
cc: 5.1.2.e
 @minezk.nl; 5.1.2.e

Onderwerp: MID 15-5

Dag allen,

Even een update over wat er tot nu toe gedeeld is binnen de Newsroom groep. Dit omdat ik zelf morgen de tot aan het begin van de middag in een oefening zit en dus pas later op donderdag een concept met jullie kan delen. Het aanleveren van tekstblokken vooraf is dus zeer welkom.

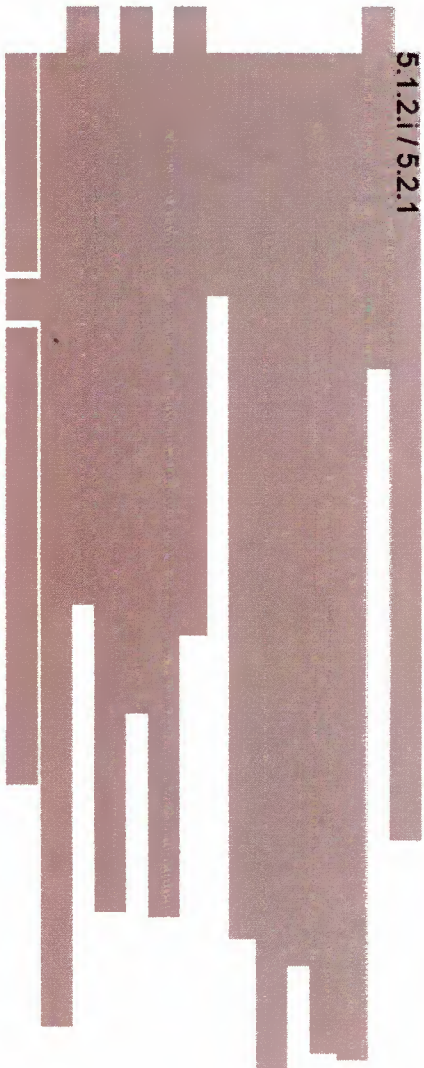
Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.1/5.2.1

5.1.2.1/5.2.1

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e
@mindef.nl; 5.1.2.e
@minezk.nl; 5.1.2.e @rvo.nl; 5.1.2.e @rvo.nl;
5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e
@mindef.nl
Cc: 5.1.2.e @minezk.nl; 5.1.2.e
5.1.2.e
Onderwerp: MID 15-5
Datum: vrijdag 15 mei 2020 15:41:49
Bijlagen: [MID 15-05-2020.pdf](#)

Dag allemaal,

Met wederom veel dank aan de NCTV en DEF voor de geleverde input. Hierbij het MID stuk van deze week.

Fijn weekend alvast,

5.1.2.e

MID – 15-05-2020

Belangrijkste trend(s) (ongerubriceerd)

- Vooral de Kamerbrief van minister Ollongren heeft media aandacht getrokken. Hierbij wordt met name verwezen naar het stuk waar de beperkte invloed van Russische Narratieve in Nederlandse sociale media groepen wordt beschreven.

Narratieven / actualiteiten*Nederland*

- *Trouw* en *de Volkskrant* (beiden kort) en diverse *populaire nieuwssites* (uitgebreider) melden feitelijk dat **minister Ollongren** aan de TK heeft geschreven dat Rusland ook in Nederland misleidende informatie verspreidt over het coronavirus. De AIVD heeft vastgesteld dat in een aantal Nederlandstalige socialemediagroepen 'Russische narratieven' over de strijd tegen het virus worden gedeeld. Media focussen op het feit dat Rusland de pandemie aangrijpt om Europese landen tegen elkaar uit te spelen. Volgens de minister is desinformatie een serieus probleem. Misleidende en onjuiste informatie over de relatie tussen het 5G-netwerk en het coronavirus heeft mogelijk geleid tot brandstichting van verschillende zendmasten, aldus Ollongren.

Berichtgeving media: [Trouw](#), [Volkskrant](#), [Volkskrant.nl](#), [RTL Nieuws.nl](#), [telegraaf](#), [ANP](#), [Haarlems Dagblad.nl](#), [Parool.nl](#), [Radio 1 Journaal](#), [nu.nl](#)

Europa / Internationaal

- Rondom het contactonderzoek bij COVID-19 in België circuleren valse berichten. De Federale Politie geeft aan dat het o.a. gaat om valse sms'jes waarbij gezegd wordt dat iemand positief getest is in jouw omgeving met een link naar meer informatie.¹

Ondernomen acties

- YouTube verwijdt video van Jensen getiteld 'Stop de lockdown' die gefactcheckt is door Pointer (KRO-NCRV). In zijn video beargumenteerde Jensen waarom de intelligente lockdown totaal onnodig zou zijn.²
- Twitter gaat misleidende en/of betwiste tweets labelen waarbij wordt doorgelinkt externe bronnen zoals die van het RIVM of de Rijksoverheid.³
- Op Twitter heeft het ministerie van BZK tips om desinformatie te herkennen gedeeld.⁴

Conclusie (ongerubriceerd)

- Afgelopen week is een relatief rustige week geweest op het gebied van des- en misinformatie.

¹ <https://twitter.com/federalepolitie/status/1259402065757036544?s=12>

² <https://pointer.kro-ncrv.nl/artikelen/in-deze-video-doet-robert-jensen-23-onjuiste-en-onbewezen-uitspraken-over-het-coronavirus>

³ https://apnews.com/c8a542e2f22004c0c06cbb1e1b58a52?utm_campaign=SocialFlow&utm_medium=AP&utm_source=Twitter

⁴ <https://twitter.com/MinBZK/status/1260603669134880768>

Van: 5.1.2.e@mindef.nl
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Kamerbrief Defensie COVID-19 / alinea desinfo
Datum: vrijdag 15 mei 2020 10:24:03
Bijlagen: [image001.jpg](#)
[image003.jpg](#)

Ja... Dat bedacht ik mij ook toen ik jullie brief zag. En we probeerden nog wel zo goed daarop aan te sluiten ;) Het is even niet anders, onze brief zou er eigenlijk eergisteren al uit zijn gegaan dus er is vrijwel geen ruimte voor wijzigingen.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 10:17
Aan: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Kamerbrief Defensie COVID-19 / alinea desinfo
5.1.2.i / 5.2.1

Die vond het te verwarrend

Van: 5.1.2.e@mindef.nl 5.1.2.e@mindef.nl
Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 10:14
Aan: 5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: FW: Kamerbrief Defensie COVID-19 / alinea desinfo
Een bijlage is dan wel zo handig...

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 10:14
Aan: 5.1.2.e@minbzk.nl>; 5.1.2.e@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: Kamerbrief Defensie COVID-19 / alinea desinfo

Ha 5.1.2.e

Hoe gaat het met het SO? Laat me weten als we kunnen helpen bij de beantwoording en als er Defensierelevante vragen tussen zitten☺

In de tussentijd is er ook een laatste (mij bekende) versie van de Kamerbrief Defensie en gevolgen COVID-19. Daarin staat ook een alinea over desinfo waar jullie eerder bij hebben meegelezen.

Door de directeuren en stas is nog flink in de brief gesnoeid, ook de desinfo-passage is korter en bondiger (helaas ten koste van wat nuance).

De zin over het uitgaan van de BZK-brief probeer ik nog te laten aanpassen, want die klopt niet meer.

Waarschijnlijk gaat deze brief vandaag uit, dus bij deze vast een heads up.

Groet!

5.1.2.e

5.1.2.e

Ministerie van Defensie | Hoofddirectie Beleid | Counter Hybrid Unit
Kalvermarkt 32 | 2511 CB Den Haag | 5.1.2.e
Postbus 20701 | 2500 ES Den Haag

5.1.2.e

[mindef.nl](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: Reactie Rusland op kamerbrief desinfo
 Datum: vrijdag 15 mei 2020 10:19:05

Ok, dank! Houd ons graag op de hoogte.

5.1.2.e

From: 5.1.2.e
 Sent: vrijdag 15 mei 2020 10:14
 To: 5.1.2.e
 Cc: 5.1.2.e
 Subject: RE: Reactie Rusland op kamerbrief desinfo
 Ho 5.1.2.e,

Thanks, inderdaad gezien.

Woordvoering BZK is hierover ook in gesprek met woordvoering AIVD.

5.1.2.i

5.1.2.i

Heb jullie advies in ieder geval doorgegeven aan onze woordvoerder.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbuza.nl>
 Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 10:09
 Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbzk.nl>; Gorrisen, Puck
 5.1.2.e <5.1.2.e@rijksoverheid.nl>
 CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@minbuza.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbuza.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbuza.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@nctv.minijenv.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@minbuza.nl>

Onderwerp: Reactie Rusland op kamerbrief desinfo

Hoi 5.1.2.e

Wellicht al gezien maar de Russische ambassade in NL heeft een reactie op de kamerbrief uitgedaan:

"Press Release

The Hague, May 14, 2020

We familiarized ourselves with a letter of the Dutch Deputy Prime Minister, Minister of the Interior and Kingdom Relations Ms K.Ollongren to the Second Chamber of the States General of the Netherlands dedicated to the subject of "protection of democracy against disinformation". We took notice of its contents and more specifically of that part of it which – with reference to the Annual report of AIVD for the year 2019 – deals with "ongoing (online) influencing activities of Russia on West-European social media" by means of seizing the coronavirus outbreak.

In light of the above the Embassy wishes to stress the following.

The Russian Federation has never undertaken activities in the Netherlands or elsewhere else in the world of which it is being falsely accused. It is not for the first time that Minister K.Ollongren chooses to shift the blame where it does not belong. The previous examples of it date back to as early as 2017 and later. It is deeply deplorable that such attempts are being made especially now when joint efforts of all nations worldwide are most needed to fight a common enemy we are facing – the novel coronavirus

pandemics.

Therefore we call on Ms K.Ollongren either to reveal evidence of the alleged interference of the Russian Federation into internal affairs of the Netherlands or stop making wild accusations.

Embassy of the Russian Federation
in the Kingdom of the Netherlands"

Ons advies hier niet op te reageren of in te gaan.

Groetjes,

5.1.2.e

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Reactie Rusland op kamerbrief desinfo
Datum: maandag 18 mei 2020 10:27:59

Eens 5.1.2.e 5.1.2.i

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 10:09

Aan: 5.1.2.e

cc: 5.1.2.e

Onderwerp: Reactie Rusland op kamerbrief desinfo

Hoi 5.1.2.e,

Wellicht al gezien maar de Russische ambassade in NL heeft een reactie op de kamerbrief uitgedaan:

"Press Release

The Hague, May 14, 2020

We familiarized ourselves with a letter of the Dutch Deputy Prime Minister, Minister of the Interior and Kingdom Relations Ms K.Ollongren to the Second Chamber of the States General of the Netherlands dedicated to the subject of "protection of democracy against disinformation". We took notice of its contents and more specifically of that part of it which – with reference to the Annual report of AIVD for the year 2019 – deals with "ongoing (online) influencing activities of Russia on West-European social media" by means of seizing the coronavirus outbreak.

In light of the above the Embassy wishes to stress the following.

The Russian Federation has never undertaken activities in the Netherlands or elsewhere else in the world of which it is being falsely accused. It is not for the first time that Minister K.Ollongren chooses to shift the blame where it does not belong. The previous examples of it date back to as early as 2017 and later. It is deeply deplorable that such attempts are being made especially now when joint efforts of all nations worldwide are most needed to fight a common enemy we are facing – the novel coronavirus pandemics.

Therefore we call on Ms K.Ollongren either to reveal evidence of the alleged interference of the Russian Federation into internal affairs of the Netherlands or stop making wild accusations.

Embassy of the Russian Federation
in the Kingdom of the Netherlands"

Ons advies hier niet op te reageren of in te gaan.

Groetjes,

5.1.2.e

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 @minocw.nl; 5.1.2.e
 mindef.nl; 5.1.2.e
 @mindef.nl; 5.1.2.e
 @nctv.minjenv.nl
 Cc: 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: SO Democratie Kiesrecht Desinformatie: Desinfo proces
 Datum: woensdag 20 mei 2020 17:46:00
 Bijlagen: [Eerste concept SO desinfo.doc](#)

Beste allen,

Zoals belooft hierbij een eerste aanzet tot beantwoording van de SO vragen.
 De vragen zijn wat geclusterd per onderwerp (werktitels) omdat veel verschillende fracties naar dezelfde onderwerpen vragen/dezelfde vragen stellen.
 De Wet Politieke Partijen vragen beantwoording volgt in de nieuwe versie, dat zal dan al de bijna definitieve versie zijn, daarbij is interdepartementale input immers minder nodig voor beantwoording.
 Graag ontvang ik **uiterlijk maandag** jullie feedback/aanvullingen/suggesties in **track changes**.
 Ons BZK desinfo team geniet morgen en vrijdag van wat welverdiende rust. Maar bij spoed stuur me even een SMSje.
 Overigens stuurde de Belgische collega's me dit, mocht je hem nog niet gezien hebben, best interessant product: <https://www.vsse.be/sites/default/files/corona-nl.pdf>.
 Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: maandag 18 mei 2020 17:26

Aan: 5.1.2.e

@minocw.nl; 5.1.2.e

@mindef.nl; 5.1.2.e

@mindef.nl; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl

cc: 5.1.2.e

Onderwerp: SO Democratie Kiesrecht Desinformatie: Desinfo proces

Beste allen,

Inmiddels in de tijdlijn/proces bekend.

De desinfo vragen zijn onderdeel van een grotere set o.a. ook over verkiezingen, democratie en openbaar bestuur.

Omdat alles nog bij elkaar gebracht moet worden gaat dat ook wat tijd kosten.

Ik coördineer het desinfo deel in ieder geval.

Tijdlijn:

Woe 20/05: BZK stuurt eerste concept beantwoording rond. Veel kunnen we ook al halen uit eerdere kamervragen van jullie waarop we hebben meegelezen. Alleen voor 1 vraag over cyber kunnen we dat niet (zie bijgevoegde doc, ook voor wat eerste gedachten over de beantwoording). @BZ, kunnen jullie woensdag een eerste aanzet daarvoor doen? En 5.1.2.e kan jij bij het OM nagaan of zij nav [dit persbericht](#) al echt actie hebben ondernomen?

Ma 25/05: Reacties en aanvullingen IWG binnen (eind van de dag)

Di 26/05: BZK stuurt eerste volledige concept rond (rond 12:00 uur).

Woe 27/05: Eventuele reacties (einde van de dag).

Do 28/05: Interne BZK afstemming t/m directeur

Vr 29/05: Uiterlijk beantwoording naar SO coördinator. Uiterlijk woensdag 3 juni de lijn in.

12/06: Uiterlijke datum verzending.

Proces

Wij zorgen bij aanlevering van het eerste concept woensdag ook gelijk al voor het juiste format.

Dus parafrasering van de vragen en alles verdeeld in deelonderwerpen (niet per fractie).
Zie in de bijlage al wat eerste gedachten en een heads-up voor vragen waarop we sowieso input/meelezen van jullie vragen!
Ik ga er hierbij vanuit dat deze vragen alleen namens MBZK gaan, aangezien we verder geen nieuwe dingen introduceren maar verwijzen naar bestaand beleid van jullie.
Deadlines worden dus kort, ook i.v.m. vrije dagen. Dus probeer nu alvast wat ruimte in je agenda hier voor te reserveren ☺
Mochten jullie nu al vragen hebben, hoor ik het graag!
Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 17:36

Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e @minjenv.nl>;

5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl'

5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;

5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>;

5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>;

5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbuza.nl' 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e @rijksoverheid.nl>;

5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>

cc: 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;

5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: SO Democratie Kiesrecht Desinformatie: Desinfo vragen

Beste allen,

De vragen van het SO Democratie, kiesrecht en desinformatie zijn zojuist binnengekomen.
5 pagina's (!) gaan over allerlei desinformatie gerelateerde onderwerpen, o.a. WPP, DSA en cyber.
Zie de bijlage voor die desinfo vragen. Alleen GroenLinks lijkt de nieuwe brief meegenomen te hebben, wat ik er zo snel van lees.
Begin volgende week kom ik met een verzoek voor input vanuit jullie en een proces voorstel.
Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e
@minocw.nl; 5.1.2.e
_mindet5.1.2.e
@mindet.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
5.1.2.e @minbuza.nl
Onderwerp: Table top concept uitwerking
Datum: woensdag 20 mei 2020 17:12:12
Bijlagen: [Uitwerking table top tabel.docx](#)

Dag allen,

Nog net voor Hemelvaart een concept voorstel tot uitwerking van de table top oefening. Hoor graag of ik op deze manier recht doe aan de oefening, het is nogal een gepuzzel geweest namelijk.

Jullie reacties verneem ik graag uiterlijk **maandag 1400 uur**. Zo kunnen we ervoor zorgen dat dit stuk ook naar het DO gebracht kan worden.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Aan: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl; 5.1.2.e
Cc: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Concept MID 29-05
Datum: donderdag 28 mei 2020 14:24:22

Beste 5.1.2.e

2 opmerkingen vanuit onze kant:

1. 5.1.2.a

2. Daarnaast is 5.1.2.e momenteel trending op twitter. 5.1.2.e

Dit heeft redelijk wat tractie. Wellicht moeten dat ook alvast meenemen in deze MID. @VWS, @NCTV, is dit iets wat jullie op de radar hebben?

Dank en met vriendelijke groet,

5.1.2.e

From: 5.1.2.e

Sent: 28 May 2020 12:32

To: 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl'; 5.1.2.e

@mindef.nl' 5.1.2.e

@minezk.nl' 5.1.2.e

@rvo.nl';

5.1.2.e @rvo.nl'; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e

@minjenv.nl'; 5.1.2.e

@mindef.nl' 5.1.2.e

Cc:

@minezk.nl' 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl'; 5.1.2.e

Subject: Concept MID 29-05

Dag allen,

Zoals vorige week gemeld, hierbij een concept MID die over de afgelopen twee weken gaat. Graag jullie hulp bij het aanvullen/aanscherpen. Reacties tot morgen 10 uur welkom.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

Van:

Verzonden: woensdag 20 mei 2020 16:49

Aan: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl'

5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbuza.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>;

5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>;

5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e

@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl' 5.1.2.e @minezk.nl>;

5.1.2.e @rvo.nl' 5.1.2.e @rvo.nl>; 5.1.2.e @rvo.nl'

5.1.2.e @rvo.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e

@minvws.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minjenv.nl' 5.1.2.e @minjenv.nl>;

5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e

@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minezk.nl>;

5.1.2.e @mindef.nl' 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl'

5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>

cc: 5.1.2.e @minbuza.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @minocw.nl>; 5.1.2.e @nctv.minjenv.nl>;
5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e@minezk.nl'
5.1.2.e @minezk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e
@minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;
5.1.2.e@nctv.minjenv.nl' 5.1.2.e@nctv.minjenv.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;
5.1.2.e @minbzk.nl>; 5.1.2.e @minbzk.nl>;
5.1.2.e @minbzk.nl>

Onderwerp: MID

Dag allen,

De opbrengst van deze week is niet dusdanig hoog (wel interessant overigens) dat ik zou willen voorstellen om de gedeelde stukken van afgelopen week mee te nemen in het MID van volgende week. Mochten jullie meer en belangrijke input hebben, valt het natuurlijk altijd te heroverwegen om toch een MID te maken deze week.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.i / 5.2.1

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e
 Aan: 5.1.2.e
 Onderwerp: RE: signaal desinfo corona
 Datum: donderdag 28 mei 2020 11:43:00
 Bijlagen: image001.png

Hoi 5.1.2.e

Dankje voor het doorsturen, deze kende ik nog niet!
 Ik stel voor dat 5.1.2.e het meeneemt in het MID van deze week, dan kunnen de analisten van de andere ministeries eventueel aanvullen als zij hier meer kennis over hebben.
 Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 28 mei 2020 11:41

Aan: 5.1.2.e

Onderwerp: signaal desinfo corona

Hoi 5.1.2.e

Kennen jullie onderstaand signaal? Ter info. Misschien voor in een Kamerbrief een keer?

Groeten, 5.1.2.e

5.1.2.e | Departementaal Crisiscentrum VWS |
 Directie Publieke Gezondheid | Afdeling Crisisbeheersing en Infectieziekten |
 5.1.2.e @minvws.nl |

Van: 5.1.2.e @ggdghor.nl>

Verzonden: woensdag 27 mei 2020 11:09

Aan: 5.1.2.e @rivm.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e @minvws.nl>; 5.1.2.e @minvws.nl>

CC: 5.1.2.e @ggdghor.nl> 5.1.2.e @actiz.nl>

Onderwerp: Ben jij hiermee bekend?

Hallo 5.1.2.e

Hierbij een signaal uit de regio Gelderland Midden. In een aantal Arnhemse wijken brengen ouders hun kind niet naar school en naar de opvang. De reden is dat er een complot theorie onder ouders de ronde gaat rondom verplichte vaccinatie die op school plaats vindt. En die nu ook gecombineerd wordt met het idee dat dan ook een chip met het corona virus wordt ingebracht- waar Bill Gates achter zou zitten.

Bijgaande documenten doen de ronde op social media en veroorzaken veel angst.

<https://ex-vaxx.nl/brief-voor-school-aangaande-toestemming-vaccinatiedagen/>

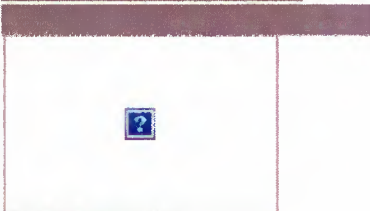
<https://ex-vaxx.nl/brief-aan-directie-school-kom-in-actie/>

Zijn jullie hiermee bekend en hebben jullie hier signalen over binnen gekregen?

Komende vrijdag staat het op de agenda van het overleg met de managers JGZ en kan ik vragen of dit in meer regio's speelt.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Zwarte Woud 2

3524 SJ Utrecht

Telefoon: 5.1.2.e

Mobiel: 5.1.2.e

E-mail

5.1.2.e @ggdghor.nl

Website

: www.ggdghor.nl

Twitter

: @GGDGHORN

Aanwezig

: ma- di- woe ochtend- do

De uitbraak van het nieuwe Coronavirus vraagt dat ook wij in lijn met de maatregelen van de Rijksoverheid, zoveel mogelijk thuiswerken. U kunt mij goed bereiken via e-mail of via mijn mobiele telefoon.

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Het bericht kan vertrouwelijke informatie bevatten. Als u dit bericht per abuis hebt ontvangen, wordt u verzocht het te vernietigen en de afzender te informeren. GGD GHOR Nederland is niet aansprakelijk voor onjuiste en onvolledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail bericht, of een te late ontvangst daarvan.

MID – 29-05-2020

Belangrijkste trend(s)

- 5.1.2.a [redacted]
- In de media wordt aandacht besteed aan complottheorieën rondom COVID-19. Zowel rondom verspreiders van deze theorieën als onderzoeker naar waarom mensen deze theorieën verspreiden.

Narratieven / actualiteiten*Nederland*

- In Nederland wordt een editie van de Epoch Times verspreid met verhalen die zich focussen op COVID-19. Deze extra editie schrijft o.a. over hoe volgens hen de Chinese Communistische Partij de wereld in gevaar heeft gebracht door informatie rondom de uitbraak van het virus niet te delen.¹
- Op de website ex-vaxx.nl worden ouders opgeroepen een brief aan directies van scholen te sturen. In de brief wordt ingegaan op de door hen benoemde gevaren van 5G, social distancing en het gebruik van handsanitizer.²
- Maandag, 25 mei, deed de rechter in Den Haag uitspraak in een kort geding, aangespannen door de stichting Stop5GNL. Die vreest dat de komst van het nieuwe mobiele netwerk gezondheidsrisico's met zich meebrengt. De rechter ging daar niet in mee. Volgens hem baseert de Nederlandse overheid zich op de juiste deskundigen en kan er waar nodig worden ingegrepen. Afgelopen week heeft de toezichthouder Agentschap Telecom ook metingen verricht buiten een testomgeving. Conclusie van deze test: de straling zit ver onder de limieten die zijn gesteld.³
- De Gelderlander publiceert een artikel over Janet Ossebaard, iemand die veel gelezen coronocomplotten verspreid.⁴ Veel van de verhalen die gedeeld worden zijn ontkracht, zoals dat het slechts een griepje is, bedacht door Bill Gates en mogelijk geholpen door 5G.
- Socioloog Harambam die promoveerde in 2017 op complottheorieën pleit voor meer dialoog met complotdenkers en andere mensen met een mening die afwijkt van wat door de massa als waarheid wordt beschouwd. Dat helpt ook de wetenschap vooruit. "Als je ze wegzet als idioten, dan radicaliseren ze juist en worden ze waar je hen van beschuldigt."⁵

Europa / Internationaal

- 5.1.2.a [redacted]
- Onderzoek van de Carnegie Mellon University concludeert dat ongeveer de helft van de Twitteraccounts die tweeten over het uit lockdown halen van de Verenigde Staten mogelijk bots zijn.⁷

¹ <https://www.epochtimes.nl/china-wist-dat-het-virus-besmettelijk-was-maar-heeft-dit-dagen-stil-gehouden-blijkt-uit-gelekte-documenten-12102.html>

² <https://ex-vaxx.nl/brief-aan-directie-school-kom-in-actie/>

³ <https://nos.nl/artikel/2335294-meten-van-straling-5g-is-bijdragen-aan-geruststellen-burger.html>

⁴ <https://www.gelderlander.nl/home/hoer-janet-ossebaard-53-graancirkels-verruilde-voor-massaal-gelezen-corona-complotten~aa482a5c/?referrer=http://www.verhalenbank.nl/items/show/129624>

⁵ <https://www.nu.nl/weekend/6053009/socioloog-harambam-complotdenkers-hebben-soms-gewoon-een-punt.html>

⁷ <https://www.cs.cmu.edu/news/nearly-half-twitter-accounts-discussing-%E2%80%99reopening-america%E2%80%99-may-be-bots>

Ondernomen acties

- Eurocommissaris Breton heeft in een gesprek met Zuckerberg aangegeven dat de techreuzen mogelijk strenge regels tegemoet zien wanneer er geen grotere inspanning volgt om desinformatie tegen te gaan op hun platformen.⁸
- Een team van internationale onderzoekers, geleid en gefinancierd door de Universiteit van Wolverhampton, onderzoekt hoe waarschijnlijk het is dat mensen COVID-19-gerelateerde nieuwsverhalen geloven. In Nederland zijn het Meertens Instituut en de Vrije Universiteit betrokken.⁹ Eén van de betrokken onderzoekers is ook betrokken bij de Nederlandse Volksverhalenbank. Hier worden voorbeelden verzameld van moppen, memes, complottheoriën, nepnieuws en broodjeaapverhalen.¹⁰

Conclusie

- In de media is er de afgelopen twee weken ook aandacht besteed aan complottheoriën waarbij ook wordt gepleit voor dialoog met complotdenkers.
- Internationale actoren lijken terug te vallen op oudere, bestaande narratieven. Desalniettemin lijken verhalen rondom COVID-19 niet te verdwijnen uit het informatiedomein.

---

⁸ <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-eu-tech-idUSKBN22U2RU>

⁹ <https://www.meertens.knaw.nl/cms/nl/nieuws-agenda/nieuws-overzicht/278-2020/146209-onderzoekers-meten-de-gevoeligheid-voor-corona-nepnieuws>

¹⁰ <http://www.verhalenbank.nl/exhibits/show/corona2020/corona2020>